

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Κοινωνική και Οικονομική Ιστορία της Ευρώπης

Κ. ΓΑΓΑΝΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
Εισαγωγή	
Η Ευρώπη στην ύστερη Αρχαιότητα, 4ος-7ος αιώνας μ.Χ.	12
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη.....	16

ΜΕΡΟΣ Α

**Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες από τη δύση της ρωμαϊκής
οικουμένης έως την εποχή της φεουδαρχίας (6ος-13ος αιώνας)**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ο πρώιμος Μεσαίωνας, 8ος-10ος αιώνας	19
Σκοπός	19
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	19
Έννοιες-Κλειδιά	19
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	20
	Ενότητα 1.1
Ο χώρος του δράματος της ανθρώπινης επιβίωσης	21
	Ενότητα 1.2
Αγροτική ύπαιθρος. Σχέσεις εξουσίας και παραγωγής, 7ος-11ος αιώνας	24
	Ενότητα 1.3
Η επανεμφάνιση του εμπορίου, 9ος-11ος αιώνας.....	30
	Ενότητα 1.4
Οι τελευταίες βαρβαρικές επιδρομές και η ανάδυση του μεσαιωνικού κόσμου	32
Σύνοψη.....	38

Η φεουδαλική κοινωνία και οικονομία, 11ος-13ος αιώνας 39

Σκοπός	39
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	39
Έννοιες-Κλειδιά	39
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	40

Ενότητα 2.1

Η φεουδαλική ιεραρχική τάξη.....	41
----------------------------------	----

Ενότητα 2.2

Αγροτική ύπαιθρος	45
-------------------------	----

Ενότητα 2.3

Ο αστικός χώρος. Κοινωνική και οικονομική οργάνωση	53
Σύνοψη.....	60
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη.....	61

ΜΕΡΟΣ Β**Η κρίση του φεουδαλισμού και η ανάπτυξη του νέου ευρωπαϊκού κόσμου (13ος-18ος αιώνας)****Η κρίση του φεουδαλισμού, 13ος-14ος αιώνας 65**

Σκοπός	65
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	65
Έννοιες-Κλειδιά	65
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	66

Ενότητα 3.1

Εξελίξεις στην αγροτική οικονομία και κοινωνία.....	67
---	----

Ενότητα 3.2

Ανακατατάξεις στον αστικό χώρο.....	73
Σύνοψη	77

**Η Ευρώπη της κρίσης και της Αναγέννησης
(14ος-15ος αιώνας) 79**

Σκοπός79
 Προσδοκώμενα Αποτελέσματα79
 Έννοιες-Κλειδιά79
 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....80

Ενότητα 4.1

Η «εποχή των εξεγέρσεων»81

Ενότητα 4.2

Η εποχή των εμπορών: ευρωπαϊκά αστικά δίκτυα, εμπορικές πρακτικές
 και πολιτικές αντιμετώπισης της κοινωνικο-οικονομικής κρίσης85
 Σύνοψη.....89

**Η δημογραφική πραγματικότητα, 1500-1700.
Παράγοντες θνησιμότητας και αντίδραση
των κοινωνιών της πρώιμης νεότερης Ευρώπης 91**

Σκοπός91
 Προσδοκώμενα Αποτελέσματα91
 Έννοιες-Κλειδιά91
 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....92

Ενότητα 5.1

Χώροι κοινωνικοποίησης, πληθυσμιακές δομές, 1500-170093

Ενότητα 5.2

Λιμός, επιδημίες και θνησιμότητα στην πρώιμη ευρωπαϊκή κοινωνία97

Ενότητα 5.3

Θνησιμότητα και κοινωνική οργάνωση101
 Σύνοψη.....105

Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες, 1500-1700	107
Σκοπός.....	107
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	107
Έννοιες-Κλειδιά	108
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	108
	Ενότητα 6.1
Παλαιοί και νέοι αριστοκράτες	110
	Ενότητα 6.2
Οι αστοί.....	118
	Ενότητα 6.3
Οι χωρικοί	128
	Ενότητα 6.4
Περιθωριακοί πληθυσμοί και πολιτικές αντιμετώπισης της φτώχειας.....	135
Σύνοψη.....	142

Η γενικευμένη οικονομική και κοινωνική κρίση στην Ευρώπη, 1500-1700	143
Σκοπός.....	143
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	143
Έννοιες-Κλειδιά	143
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	144
	Ενότητα 7.1
Η «επανάσταση των τιμών» στον 16ο αιώνα	145
	Ενότητα 7.2
Η «γενική κρίση» του 16ου και 17ου αιώνα	149
	Ενότητα 7.3
Εξεγέρσεις των πληβείων, 1500-1700	152

	Ενότητα 7.4
Ουτοπικές αναζητήσεις των διανοουμένων, 1500-1700.....	164
Σύνοψη.....	168

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Η διώκουσα κοινωνία: η κατασκευή των μειονοτήτων στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, 11ος-17ος αιώνας 169

Σκοπός.....	169
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα.....	169
Έννοιες-Κλειδιά.....	169
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	169

Ενότητα 8.1

Οι εχθροί της χριστιανότητας: αιρετικοί, Εβραίοι, λεπροί, Μουσουλμάνοι και τοκογλύφοι.....	171
---	------------

Ενότητα 8.2

Αιρετικοί και μάγοι. Το «κυνήγι των μαγισσών» και η δαιμονοποίηση του γυναικείου φύλου.....	181
Σύνοψη.....	187

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Η άνοδος του ευρωπαϊκού καπιταλισμού, 15ος-18ος αιώνας 189

Σκοπός.....	189
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα.....	189
Έννοιες-Κλειδιά.....	189
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	190

Ενότητα 9.1

Τα όρια της ανάπτυξης. Αγροτική παραγωγή, εκμηχάνιση και κατασκευαστικός τομέας στο «μακρύ 16ο αιώνα», 1450-1650.....	192
--	------------

Ενότητα 9.2

Οι πρωταγωνιστές του καπιταλιστικού μετασχηματισμού: έμποροι, επιχειρηματίες και ο κόσμος των τεχνιτών, 1450-1650.....	199
---	------------

	Ενότητα 9.3
Κρίση και ανάκαμψη στην Ευρώπη: ο «μακρύς 18ος αιώνας», 1650-1800.....	204

	Ενότητα 9.4
Αλλαγές στις παραγωγικές σχέσεις και στην εργασιακή εμπειρία, 1650-1800.....	215
Σύνοψη.....	226

ΜΕΡΟΣ Γ

Η εποχή του καπιταλισμού (18ος-19ος αιώνας)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Ευρωπαϊκές κοινωνίες και οικονομίες την «εποχή των επαναστάσεων» και του ιμπεριαλισμού, 1750-1914 229

Σκοπός.....	229
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα.....	229
Έννοιες-Κλειδιά.....	230
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	230

	Ενότητα 10.1
Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες την παραμονή της βιομηχανικής επανάστασης.....	233

	Ενότητα 10.2
Η βιομηχανική επανάσταση στη Βρετανία.....	238

	Ενότητα 10.3
Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες σε φάση επαναστατικού μετασχηματισμού, 1790-1850.....	248

	Ενότητα 10.4
Ο νέος βιομηχανικός κόσμος, 1850-1914.....	258

	Ενότητα 10.5
Νέες πολιτικές μαζικής εκπαίδευσης και κοινωνικής πρόνοιας. Αντιδράσεις στην κυριαρχία του βιομηχανικού καπιταλισμού.....	275
Σύνοψη.....	281

ΜΕΡΟΣ Δ

Η κορύφωση του ευρωπαϊκού δράματος: ο 20ός αιώνας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Ευρωπαϊκές κοινωνίες και οικονομίες στην εποχή του πολέμου, της επανάστασης και της αντεπανάστασης, 1914-1945 285

Σκοπός285

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα285

Έννοιες-Κλειδιά285

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....286

Ενότητα 11.1

Η οικονομική κατάρρευση του Μεσοπολέμου288

Ενότητα 11.2

Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες στη δίνη της επανάστασης
και της αντεπανάστασης, 1917-1939293

Ενότητα 11.3

Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες και οικονομίες στο στόχαστρο του ναζιστικού
σχεδιασμού, 1938-1945297

Ενότητα 11.4

Η έξοδος από το χάος. Τα άμεσα μεταπολεμικά χρόνια, 1945-1950301

Σύνοψη.....305

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Οι δύο δρόμοι της ευρωπαϊκής ανάπτυξης, 1950-1980 307

Σκοπός307

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα307

Έννοιες-Κλειδιά307

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....308

	Ενότητα 12.1	
Κοινωνίες και οικονομίες στον «υπαρκτό σοσιαλισμό»		309
	Ενότητα 12.2	
Κοινωνίες και οικονομίες στην καπιταλιστική Δύση.....		316
	Ενότητα 12.3	
Ο επαναστατικός μετασχηματισμός των κοινωνιών, 1945-1980		320
Σύνοψη.....		323
Παράρτημα		324
Επίμετρο		
Η Ευρώπη στο τέλος του 20ού αιώνα		325
Βιβλιογραφία		327
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη.....		331